

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Олена АРЕФ'ЄВА
“ _____ ” _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема: «Конкурентоспроможність транспортних підприємств в ринкових умовах та шляхи її підвищення»

Виконавець: Давидюк Вікторія Євгенівна

Керівник: к.е.н., старший викладач Сафонік Наталія Петрівна

Нормоконтролер: к.е.н., старший викладач Сафонік Н.П.

КИЇВ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач випускової кафедри
_____ Олена АРЕФ'ЄВА
« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

Давидюк Вікторії Євгенівни

(П.І.Б. здобувача)

1. Тема роботи «Конкурентоспроможність транспортних підприємств в ринкових умовах та шляхи її підвищення» затверджена наказом ректора від 18.04.2023 р. № 520/ст.
2. Термін виконання роботи: з 22.05.2023 р. по 25.06.2023 р.
3. Вихідні дані роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.
4. Зміст пояснювальної записки: вступ; теоретико-методологічні засади конкурентоспроможності підприємства; аналіз конкурентоспроможності ДП «МА «Бориспіль» та шляхи її поліпшення; висновки.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: властивості, рівні, основні елементи конкурентоспроможності підприємства, структурно-компонентна модель формування конкурентоспроможності підприємства; фактори, які впливають на нарощування конкурентоспроможності підприємства; алгоритм оцінки конкурентоспроможності підприємства; динаміка обсягів перевезень пасажирів авіаційним транспортом України; динаміка пасажиропотоків через аеропорти України; провідні авіакомпанії України за обсягами пасажирських перевезень; питома вага провідних аеропортів в загальних обсягах пасажирських перевезень через аеропорти України; умовна класифікація аеропортів України під час воєнного стану; організаційна структура ДП МА «Бориспіль»; основні цілі, функції та завдання, які виконує генеральний директор міжнародного аеропорту «Бориспіль»; показники майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, ефективності використання основних засобів ДП МА «Бориспіль», аналіз фінансових результатів матриця БКГ ДП МА «Бориспіль»; багатокутник конкурентоспроможності ДП МА «Бориспіль»; SWOT аналіз ДП МА «Бориспіль» основні сценарії відновлення пасажиропотоку ДП МА «Бориспіль» в 2023 році.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Видача завдання	22.05.2023	
2.	Дослідити теоретичні основи конкурентоспроможності транспортних підприємств	23.05.2022-27.05.2022	
3.	Провести аналіз конкурентоспроможності підприємства та запропонувати шляхи її підвищення	28.05.2022-02.06.2022	
4.	Написання вступу та висновків	03.06.2022-05.06.2022	
5.	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, підготовка доповіді, передзахист	06.06.2022-12.06.2022	
6.	Проходження нормоконтролю, перевірка на плагіат, оформлення документів до захисту, рецензування роботи, подання роботи на кафедрі	13.06.2022-16.06.2022	

7. Дата видачі завдання: 22.05.2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис керівника)

Наталія САФОНІК

(П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання

_____ (підпис здобувача)

Вікторія ДАВИДЮК

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Конкурентоспроможність транспортних підприємств в ринкових умовах та шляхи її підвищення» 91 с., 25 рис., 15 табл., 60 літературних джерел, 3 додатки.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА, ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ; АВІАЦІЙНА ГАЛУЗЬ; АНАЛІЗ КОНКУРЕНТІВ; ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АЕРОПОРТУ, ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.

Об'єктом дослідження є процеси щодо формування конкурентоспроможності Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль», а предметом – теоретичні основи та практичні засади конкурентоспроможності підприємств в ринкових умовах.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних аспектів управління конкурентоспроможністю підприємств та створення уявлення про стан конкурентоспроможності ДП «МА «Бориспіль» на ринку авіаційних послуг та пропозиції щодо шляхів її підвищення.

Методи дослідження: діалектичні та абстрактно-логічні (методи обґрунтування теоретичних узагальнень і формулювання висновків); графічні (зображення статистичних та прогнозних даних); вибірка статистичних і звітних даних; групування; експертних оцінок та анкетування та інші.

Отримані результати та їх новизна: сформовано авторське визначення «конкурентоспроможність підприємства»; запропоновано фактори, що впливають на нарощування конкурентоспроможності підприємства; оцінено конкурентоспроможності ДП «МА «Бориспіль» та запропоновано шляхи її підвищення з урахуванням сучасних провідних досягнень в галузі.

Значущість виконаної роботи та висновки полягають у оцінюванні конкурентоспроможності ДП «МА «Бориспіль» та на основі цього пропозицій подальшого розвитку.

Результатів роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, в навчальному процесі і в практичній діяльності фахівців підрозділів ДП «МА «Бориспіль» як напрями ефективного управління конкурентоспроможністю підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП		6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ		
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	ТРАНСПОРТНИХ	
ПІДПРИЄМСТВ		10
1.1. Економічна сутність конкурентоспроможності підприємства		10
1.2. Фактори, що впливають на нарощування конкурентоспроможності підприємства		20
1.3. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємств		27
Висновки до першого розділу.....		43
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ		
ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ		45
2.1. Загальна характеристика стану авіаційної галузі		45
2.2. Загальноекономічна характеристика діяльності ДП МА «Бориспіль» та оцінка його фінансового стану		51
2.3. Оцінка конкурентоспроможності ДП МА «Бориспіль».....		67
2.4. Шляхи підвищення конкурентоспроможності ДП МА «Бориспіль».....		74
Висновки до другого розділу.....		80
ВИСНОВКИ		83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		85
ДОДАТКИ		92

ВСТУП

У сучасному світі, де ринкова конкуренція набуває все більшої інтенсивності, управління конкурентоспроможністю транспортних підприємств стає ключовим фактором їх успіху та стійкого розвитку. Транспорт забезпечує економічні, соціальні, культурні та оборонні функції України, є важливою складовою в економічній інтеграції, а також у міжнародній торгівлі.

Управління конкурентоспроможністю транспортного підприємства пов'язане з формуванням такої моделі поведінки організації, за якої вона здатна відповідати на запити замовників, користуватися попитом у споживачів, зберігати стійке фінансове становище, отримувати бажані прибутки у довгостроковій перспективі, вчасно адаптуватись до змін в умовах нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища.

У галузі управління конкурентоспроможністю підприємств проведено значну кількість наукових досліджень, які внесли вагомий внесок у розуміння даної проблематики. До провідних зарубіжних вчених, які вивчали теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю та проблематику її оцінки, віднесемо наступних: М. Портер (відомий американський економіст, автор концепції конкурентних переваг) – його роботи розкривають економічну сутність конкурентоспроможності підприємств та визначають ключові фактори, що впливають на її формування; І. Ансофф (видатний американський економіст і стратег, який досліджував питання стратегічного управління та конкурентоспроможності підприємств) – він пропонував моделі аналізу конкурентоспроможності та стратегічного планування; П. Друкер – впливовий автор і консультант з управління, який звертав увагу на важливість конкурентоспроможності для підприємств. Він розглядав фактори, що впливають на конкурентоспроможність, такі як інновації, якість продукту та ефективне

управління ресурсами; К. Келлі (вчений, який зосереджувався на аналізі конкурентоспроможності у високотехнологічних галузях. Його дослідження вказували на важливість інновацій та технологічного розвитку для збереження конкурентоспроможності підприємств. Також варто відмітити зарубіжних вчених: А. Дайана, Ф. Котлера, А. Олів'є, М. Портера, А. Сміта, А. Томпсона, Й. Шумпетера, Р. Урсе та інших. До вітчизняних науковців, що досліджували проблематику конкурентоспроможності підприємств можна віднести: О. Ареф'єву, І. Должанського, Т. Загорну, В. Фролову, П. Алтухова, А. Воронкова, С. Покропивного, В. Шарко, Ф. Кошелупова та інших. Наукова і практична актуальність цих питань і зумовила вибір теми, об'єкта, предмета, мети та завдань роботи.

Метою дослідження є вивчення теоретичних аспектів управління конкурентоспроможністю підприємств та створення уявлення про стан конкурентоспроможності ДП «МА «Бориспіль» на ринку авіаційних послуг та пропозиції щодо шляхів її підвищення.

Для виконання поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити економічну сутність конкурентоспроможності підприємства;
- проаналізувати фактори, що впливають на нарощування конкурентоспроможності підприємств;
- розглянути методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємств;
- оцінити сучасний стан авіаційної галузі в Україні;
- описати організаційно-економічний стан ДП МА «Бориспіль» та оцінити його фінансовий стан;
- оцінити рівень конкурентоспроможності ДП МА «Бориспіль»;
- запропонувати шляхи підвищення конкурентоспроможності ДП МА «Бориспіль».

Об'єктом дослідження є процеси щодо формування конкурентоспроможності Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль», а предметом – теоретичні основи та практичні засади конкурентоспроможності підприємств в ринкових умовах.

Методи дослідження: діалектичні та абстрактно-логічні (методи обґрунтування теоретичних узагальнень і формулювання висновків); графічні (зображення статистичних та прогнозних даних); вибірка статистичних і звітних даних; групування; експертних оцінок та анкетування і інші.

Інформаційні ресурси: праці український та зарубіжних науковців (статті, посібники, підручники), законодавчо-нормативні акти, електронні джерела мережі Інтернет, фінансова звітність ДП МА «Бориспіль»

Отримані результати та їх новизна: сформовано авторське визначення «конкурентоспроможність підприємства»; запропоновано фактори, що впливають на нарощування конкурентоспроможності підприємства; оцінено конкурентоспроможності ДП «МА «Бориспіль» та запропоновано шляхи її підвищення з урахуванням сучасних провідних досягнень в галузі.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані теоретичні положення та методичні рекомендації щодо оцінювання конкурентоспроможності підприємства, які розроблені на базі найкращих наукових робіт, що висвітлюють проблематику теми кваліфікаційної роботи та відібрані із урахуванням сучасних тенденцій дозволяють провести якісну оцінку конкурентоспроможності підприємства. Шляхи, щодо вдосконалення конкурентоспроможності підприємства, які включають характеристику впливу карантинних заходів та російсько-української війни на його діяльність, спрямовані на ліквідацію негативних наслідків та повернення підприємства до початкового економічного стану.

Практична значущість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у кваліфікаційній роботі, підтверджується належними документами про впровадження результатів дослідження.

Кваліфікаційна робота є завершеною працею, основні положення досліджуваної теми отримані автором самостійно.

Результати кваліфікаційної роботи було представлено на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами», що проходила в м. Київ, 13-14 квітня 2023 р.

Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств в ринкових умовах. Другий розділ присвячений аналізу конкурентоспроможності ДП МА «Бориспіль» та шляхам її підвищення.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи теоретичні положення даної кваліфікаційної роботи та підсумовуючи результати проведеної оцінки конкурентоспроможності діяльності ДП МА «Бориспіль» зроблено наступні висновки:

1. Термін «конкурентоспроможність підприємства» слід розуміти як здатність підприємства функціонувати в динамічному конкурентному середовищі, реалізуючи конкурентоспроможну продукцію або послуги, залучаючи та зберігаючи споживачів своєї продукції, підвищуючи конкурентні переваги та збільшуючи свою частку на ринку.

2. Аналізуючи роботи науковців що висвітлювали проблематику створення класифікації факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, ми створили свій набір факторів, який, на нашу думку, впливає на підприємство найбільше, а саме: адаптивна організаційна структура, технічні ресурси, маркетинг, фінансові ресурси, інформаційні ресурси, конкурентна стратегія, персонал підприємства. Врахування природи та ступеня їх впливу дозволить здійснювати процес управління конкурентоспроможністю підприємства більш результативним та ефективним.

3. Методика комплексної оцінки конкурентоспроможності підприємства спрямована на виявлення наявних ресурсів, оцінку ефективності їх використання та визначення рівня конкурентоспроможності підприємства в порівнянні з іншими підприємствами, що працюють у тій же галузі та належать до однієї продуктової групи.

4. Авіаційна галузь України відіграє важливу роль у розвитку економіки країни. Вона включає в себе авіапідприємства, аеропорти та авіакомпанії, які мають значний потенціал для стимулювання економічного зростання. Крім того, авіаційна галузь виконує важливу функцію в глобальній транспортній мережі, забезпечуючи

пасажирські та вантажні перевезення та надаючи різноманітні послуги для інших секторів економіки. Враховуючи сучасні реалії, авіаційна галузь також має важливе значення для забезпечення національної безпеки та оборони, і вважається пріоритетною галуззю.

5. Державне підприємство «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» – головні повітряні ворота України, державне комерційне підприємство цивільної авіації. Тут зосереджується 62% національного пасажиропотоку та 85% вантажопотоку. Проте карантинні заходи та початок російсько-української війни значно похитнуло фінансовий стан аеропорту, оскільки майже повністю припинено нарахування доходів. Головні проблеми фінансового стану ДП МА «Бориспіль» полягають у тому, що у підприємства недостатньо власних оборотних коштів, що призводить до нездатності погасити зобов'язання шляхом їх використання. Крім того, підприємство має проблему перетворення активів на грошові кошти для забезпечення виконання необхідних платежів. Існуюча сума оборотних коштів фінансується за рахунок отриманих банківських кредитів. Показник швидкої ліквідності підприємства значно відхиляється від нормативних значень.

6. Дослідивши ринок діяльності підприємства ДП МА «Бориспіль», можна сказати, що досліджуваний аеропорт попри кризу в галузі зумів зберегти провідне місце на ринку. Що, в свою чергу, дасть змогу підприємству швидко прийти до попереднього фінансового стану після закінчення війни в країні.

7. У кінці кваліфікаційної роботи було запропоновано план заходів з підвищення операційної ефективності підприємства, що зможуть підвищити конкурентоспроможність ДП МА «Бориспіль». Дані заходи націлені на виробничу, фінансову, комерційну діяльність та на заходи спільні з державними органами.

Отже, на підставі проведеного теоретичного та аналітичного дослідження можна зробити висновок, що проблеми конкурентоспроможності підприємства є досить актуальними. Поставлене завдання було повністю виконане, а мета була чітко досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О.В. Компетентнісно-функціональний підхід в інноваційному управлінні конкурентоспроможністю авіапідприємств в умовах економіки знань. *Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі*: монографія / за ред. Ареф'євої О.В. К.: ФОП Маслаков, 2018. С. 7-17.
2. Архіпова О.В. Напрямки забезпечення конкурентних переваг підприємства на ринку. *Вісник THEU*. 2014. № 2. С. 12–19.
3. Бакай В. Конкурентні переваги підприємства: характеристика та їх оцінка за моделлю Портера. URL: http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12377/1/MDES-2022-N2%2B%284%29_p145-153.pdf (дата звернення: 26.05.2023).
4. Балабанова Л.В., Холод В.В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств : навчальний посібник. Київ, 2010. С. 448
5. Бізнес-Гід. ДП МА Бориспіль. Про компанію. URL: <https://kbr-aero.business-guide.com.ua/> (дата звернення: 01.06.2023).
6. Бойчук Н.Я., Малинка К.С. Управління конкурентоспроможністю: ефективні інструменти ведення бізнесу. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2016. № 17. С. 54–62.
7. Бутко М. П. Стратегічний менеджмент. навч. посіб. Центр учбової літератури. 2016. С. 258. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/monografiya_ep_2013.pdf (дата звернення: 25.05.2023).
8. Вантажні перевезення: SkyUp Airlines розвиває новий напрям діяльності. URL: https://skyup.aero/uk/news/vantazhni-perevezennya-skyup-airlines-rozvivaye-novij-napryam-diyalnosti_177 (дата звернення: 31.05.2023).
9. Вертелева О.С. Фактори міжнародної конкурентоспроможності України *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 3. С. 33–48.

10. Виноградова О. В. Конкуентоспроможність підприємства як економічна категорія. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2021. № 3. С. 4-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/estebi_2021_3_3 (дата звернення: 24.05.2023).

11. Вплив органів державної влади на діяльність промислових підприємств як один із зовнішніх факторів їх конкурентоспроможності. URL: <http://oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2514/1/Вплив%20органів%20державної%20влади%20на%20діяльність%20промислових%20підприємств%20як%20один%20із%20зовнішніх%20факторів%20їх%20конкуентоспроможності.pdf> (дата звернення: 26.05.2023).

12. Гуменюк В.С. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Polishchuk/publication/356459141_Analiz_finansovogo_zabezpecenna_strahovogo_rinku_Ukraini_na_sucasnomu_etapi/links/619ca65e07be5f31b7acfd28/Analiz-finansovogo-zabezpecenna-strahovogo-rinku-Ukraini-na-sucasnomu-etapi.pdf#page=703 (дата звернення: 28.05.2023).

13. Діденко Є.О. Модель управління конкурентоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5590> (дата звернення: 25.05.2023)

14. Должанський І.З. Конкуентоспроможність підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. С. 32.

15. Заріцька Н. М. Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4647> (дата звернення: 28.05.2023).

16. Звіт про управління Державного підприємства «Міжнародний Аеропорт «Бориспіль». URL: <https://kbp.aero/wp-content/uploads/2019/05/Zvit-pro-upravlinnya-DRMA-Boryspil-2018.pdf> (дата звернення: 01.06.2023)

17. Іщенко Н. Ф., Скрипник Л. Р. Відновлення та модернізація мережі аеропортів України в контексті сучасних соціально-економічних та політичних

змін. 2023. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/4-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-7-2-10-20230316%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/4-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-7-2-10-20230316%20(2).pdf) (дата звернення: 02.06.2023).

18. Клітна М. Р. Оцінка конкурентоспроможності продукції ПАТ «Полтавський машинобудівний завод». *Ефективна економіка*. №4. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3992> (дата звернення: 27.05.2023)

19. Колмакова О.М., Андріянова О.А. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Молодий вчений*. 2018. №5.1. С.37- 41.

20. Концепція розвитку міжнародного аеропорту «Бориспіль» на період до 2045 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/293-2019-%D1%80#n15> (дата звернення: 02.06.2023).

21. Котлер Філіп, Армстронг Гарі. Основи маркетингу. Діалектика-Вільямс 2020. С. 880.

22. Кошелупов І. Ф. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Одеса, 2019. С. 152.

23. Красняк О. П. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємства в сучасних ринкових умовах. 2019. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/23748.pdf> (дата звернення: 24.05.2023)

24. Крючкова Ж.В. Сутність конкуренції і конкурентоспроможності аграрних підприємств як економічних категорій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 12. С. 49–53.

25. Кузьмін О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика : монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. С. 11-12. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/92533113.pdf> (дата звернення: 25.05.2023).

26. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/monografiya_ep_2013.pdf (дата звернення: 29.05.2023).

27. Офіційний сайт МА «Бориспіль». URL: <https://kbp.aero/airport/about/> (дата звернення: 01.06.2023).

28. Підсумки діяльності авіаційної галузі України – 2019. URL: https://docs.google.com/document/d/1fxnjQQF9J__Hi7mOUmw64SgA3t5d2z_AyNF6WWFpHUM/edit (дата звернення: 31.05.2023).

29. Підсумки діяльності авіаційної галузі України – 2020. URL: <https://docs.google.com/document/d/1SVW5Biq4p0REGhPzd-15cISYzxHtHfOnxEV7oGmdzw8/edit> (дата звернення: 31.05.2023).

30. Підсумки діяльності авіаційної галузі України – 2021. URL: https://docs.google.com/document/d/1TBxjva9nfTb7EXrsqO9U-Pqqi9TFhuT2CaZ_hsUt2Xk/edit#heading=h.3znysh7 (дата звернення: 31.05.2023).

31. Показники діяльності авіаційної галузі України – 2019. URL: <https://avia.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Pokazniki-2019.xlsx> (дата звернення: 01.06.2023).

32. Показники діяльності авіаційної галузі України – 2020. URL: <https://avia.gov.ua/wp-content/uploads/2021/01/Pokazniki2020.xls> (дата звернення: 01.06.2023).

33. Показники діяльності авіаційної галузі України – 2021. URL: https://avia.gov.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_2021.xls (дата звернення: 01.06.2023).

34. Покотильська Л.О. Місце SWOT-аналізу в системі управління підприємством. URL: <http://kafstat.at.ua/2021/zbirnik16.pdf#page=238> (дата звернення: 28.05.2023).

35. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник КНЕУ, 2014. 528 с.

36. Поліщук І.І., Гудима Н.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. № 20. С. 514–517.

37. Пояснювальна записка до фінансового плану Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» на 2023 рік. URL: https://mtu.gov.ua/files/%D0%94%D0%9F%20%D0%9C%D0%90%20%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%20%D0%9F%D0%97_%D0%A4%D0%9F_2023.pdf (дата звернення: 02.06.2023).

38. Пояснювальна записка до фінансового плану ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» на 2022 рік. URL: <https://mtu.gov.ua/files/%D0%9F%D0%BE%D1%8F%D1%81%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%A4%D0%9F%20%D0%94%D0%9F%20%D0%9C%D0%90%20%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%20%D0%BD%D0%B0%202022.docx> (дата звернення: 01.06.2023).

39. Придатко Ю. Основні шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах неіндустріального суспільства. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19241/1/158-160.pdf> (дата звернення: 02.06.2023).

40. Пуцентейло П.Р. Конкурентоспроможність підприємства: методологія аналізу дефініції. *Інноваційна економіка*. 2015. № 4 (59). С. 80-86.

41. П'ятницька Г.Т. Управління підприємством в епоху глобалізму : монографія. Київ, 2012. 568 с.

42. Савенко Н. В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення. *Інноваційна економіка*. 2009. №2. С. 153-162.

43. Сафонік Н.П., Дудік А.О. Особливості формування системи економічної безпеки авіапідприємств в умовах трансформаційних перетворень. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-9>. (дата звернення: 31.05.2023).

44. Сумець О. М., Пеліхов Є.Ф. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства: посібник. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2009. 212 с.

45. Танасюк І. М. Порівняльна характеристика методів оцінки конкурентоспроможності. URL: <http://www.otei.odessa.ua/wp-content/uploads/2017/11/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%92%D0%9D%D0%9F%D0%9A-27.10.2017.pdf#page=27> (дата звернення: 30.05.2023).

46. Ткаченко А.М., Колесник Е.О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2019. № 4 (95). С. 15-21. (дата звернення: 30.05.2023).

47. Фінансова звітність Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» за 2020 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20572069/finances?current_year=2020 (дата звернення: 01.06.2023).

48. Фінансова звітність Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» за 2021 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20572069/finances?current_year=2021 (дата звернення: 01.06.2023).

49. Фінансова звітність Державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» за 2022 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20572069/finances?current_year=2022 (дата звернення: 01.06.2023).

50. Arefieva O., Piletska S., & Arefiev S. (2018) The innovative activity of enterprises as a prerequisite for sustainable economic development. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4, 1, 1-8.

51. Arefieva O.V., Piletska S.T., Miahkykh I.M., & Arefiev S.O. (2020) Development Of The Innovation Activity Of Enterprises In The Digital Economy. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29, 8s, 2304-2311. URL: <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/14703/7492> (дата звернення: 27.05.2023).

52. Khanin S., Arefieva O., Dergaliuk M., Popelo O., & Tulchynska S. (2021) Concepts of the activation of intellectual and innovative determinants for the development intensification of regional economic systems introduction. *Laplace em Revista (International)*, 7, 234-244. DOI: <https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-E1180p.234-244>. (дата звернення: 25.05.2023).

53. Korytko T., Bryl I., Piletska S., Arefiev S., & Arefieva O. (2021) Strategy of innovative development of an enterprise on the basis of evaluation of its intellectual capital. *Scientific Bulletin of National Mining University*. 3, 134-141.

54. Kovalchuk A.M., Safonik N.P., & Zaliznyuk V. P. Strategic management of adaptation of enterprises innovation activity of to the conditions of the sustainable development. *Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. pp. 679-692.

55. Kuzior A., Arefieva O., Kovalchuk A., Brożek P., & Tytykalo V. (2022) Strategic Guidelines for the Intellectualization of Human Capital in the Context of Innovative Transformation. *Sustainability*, 14(19):11937. DOI: 10.3390/su141911937

56. Lutskyi M., Arefieva O., Kovalchuk A., Tytykalo V., & Kopcha Y. (2023) Spatial management of enterprise resource supply adaptation in circular economy conditions. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 1150 012011. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1150/1/012011/meta> (дата звернення: 02.06.2023).

57. Modernizing Ukraine's Transport and Logistics Infrastructure. 2022. URL: <https://www.csis.org/analysis/modernizing-ukraines-transport-and-logistics-infrastructure>. (дата звернення: 01.06.2023).

58. Porter M.E. Competitive Advantage of Nations. New York. Free Press 1990. P. 426

59. Vovk O. M., Safonik N. P., Fridrikh Yu. V. (2021) Preventive security and competitive status of the aviation enterprise. *Economic Bulletin of the Dnipro Polytechnic*, 3 (75). 123-134. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/75.123> (дата звернення: 28.05.2023).

60. You Control. ДП МА «Бориспіль». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/20572069/ (дата звернення: 01.06.2023).